

VERI

Veri.

Myöhäisjuutalaisuudessa ja UT:ssa sanapari ”liha ja veri” tarkoittaa ihmistä hänen katoavaisessa luonnossaan (Sir. 14:18; Sir. 17:31; Matt. 16:17; Joh. 1:13); se tarkoittaa myös sitä tilaa, jonka Jumalan Poika otti omakseen tullessaan tänne alas (Hepr. 2:14). Tätä tapausta lukuun ottamatta Raamattu käsittelee tuskin muuta kuin vuodatettua verta (latinan sanan *cruor* merkityksessä), joka liittyy aina menetettyyn tai annettuun elämään. Tämä eroaa kreikkalaisesta ajattelusta, jossa veri (latinan sanan *sanguis* merkityksessä) liitetään ihmisen lisääntymiseen ja tunne-elämään.

VT. VT.

Kuten kaikki muinaiset uskonnot, myös Israelin uskonto tunnustaa verellä olevan pyhän luonteen, sillä veri on elämä (3. Moos. 17:11, 14; 5. Moos. 12:23); ja kaikki, mikä koskettaa elämää, liittyy läheisesti Jumalaan, joka yksin on elämän herra. Tästä seuraa kolme asiaa: murhan kielto, veren syömisen kielto ja veren käyttö jumalanpalveluksessa.

1. Murhan kielto. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi, joten yksin Jumalalla on valta hänen elämänsä; jos joku vuodattaa verta, Jumala vaatii hänet siitä tilille (1. Moos. 9:5 f.). Tämä perustelee uskonnollisesti Dekalogin käskyn: ”Älä tapa” (2. Moos. 20:13). Murhatapauksessa uhrin veri, kuten Abelin veri, huutaa murhaajaa vastaan: ”kostoa” (1. Moos. 4:10 f.; vrt. 2. Sam. 21:1; Hes. 24:7 f.; Hes. 35:6). Tapaoikeus pitää tällöin ”verenkostajan” toimintaa oikeutettuna (1. Moos. 9:6). Se pyrkii ainoastaan välttämään rajattoman verikoston (vrt. 1. Moos. 4:15, 23 f.) ja asettamaan sille säännöt (5. Moos. 19:6–13; 4. Moos. 35:9–34). Jumala itsekin ottaa tämän koston tehtäväkseen ja antaa viattoman veren langeta niiden päähän, jotka sen vuodattavat (Tuom. 9:23 f.; 1. Kun. 2:32). Siksi vainotut uskovat vetoavat häneen, jotta hän kostaisi palvelijoidensa veren (Ps. 79:10; 2. Makk. 8:3; vrt. Job 16:18–21), ja hän itse lupaa tehdä niin, kun hänen Päivänsä koittaa (Jes. 63:1–6).

2. Veren syömisen kielto. Veren ja sellaisen lihan syömisen kielto, josta verta ei ole rituaalisesti laskettu (5. Moos. 12:16; 5. Moos. 15:23; vrt. 1. Sam. 14:32–35), on selvästi Raamatun ilmoitusta varhaisempi (vrt. 1. Moos. 9:4). Olipa sen alkuperäinen merkitys mikä tahansa, VT:ssä sille annetaan täsmälliset perustelut: veri, kuten elämä, kuuluu yksin Jumalalle; se on hänen oma osansa uhreissa (3. Moos. 3:17); ihminen voi käyttää sitä ainoastaan sovitukseen (3. Moos. 17:11 f.). Tämä veren kielto säilyi jonkin aikaa kristinuskon alkuvaiheessa, jotta juutalaisten ja kääntyneiden pakanoiden yhteinen pöytäyhteys helpottuisi (Ap. t. 15:20–29).

3. Veren kultillinen käyttö. Veren pyhä luonne määrää sen erilaiset käyttötavat jumalanpalveluksessa.

a. Jahven ja hänen kansansa välinen liitto sinetöidään verisellä riitillä. Uhrien veri vihkotaan puoliksi alttarille, joka edustaa Jumalaa, ja puoliksi kansan päälle. Mooses selittää riitin: ”Tämä on sen liiton veri, jonka Jahve on tehnyt kansanne...” (2. Moos. 24:3–8). Näin Jumalan ja hänen kansansa välille muodostuu erottamaton side (vrt. Sak. 9:11; Hepr. 9:16–21).

b. Uhritoimituksissa veri on myös olennainen osa. Olipa kyse polttouhrista, yhteysuhrista tai vihkimisriiteistä, papit vihmovat verta alttarille ja sen ympärille (3. Moos. 1:5, 11; 3. Moos. 9:12; jne.). Pääsiäisriitissä Karitsan veri saa toisen merkityksen: sitä sivellään oven ylä- ja sivupieliin (2. Moos. 12:7, 22), jotta talo säästyisi tuhoavilta vitsauksilta (2. Moos. 12:13, 23).

c. Veririiteillä on poikkeuksellisen suuri merkitys sovitusliturgioissa. Sillä veri sovittaa (3. Moos. 17:11). Sitä vihkotaan (4,6s; jne.). Erityisesti anteeksiannon päivänä ylipappi menee kaikkeinpyhimpään niiden uhrien veren kanssa, jotka on uhrattu hänen syntiensä ja kansan syntien tähden (16).

d. Lopuksi uhriverellä on vihkimisen merkitys. Pappien (2. Moos. 29:20 f.; 3. Moos. 8:23, 30) ja alttarin (Hes. 43:20) vihkimisriiteissä se ilmaisee Jumalalle kuulumista.

UT. UT.

Jos UT tekee lopun juutalaisen jumalanpalveluksen verisistä uhreista ja kumoo veren kostoa koskevat lain säädökset, niin se johtuu siitä, että se tunnustaa ihmisten lunastamiseksi vuodatetun ”viattoman veren”, ”kalliin veren” (1. Piet. 1:19) merkityksen ja arvon.

1. Synoptiset evankeliumit. Kun Jeesus katsoo kuolemaa selkein silmin, hän ajattelee Jerusalemin vastuuta: muinaiset profeetat on murhattu, hänet itsensä tullaan luovuttamaan, ja hänen lähettiläänsä kaikki tapetaan vuorolleen. Jumalan tuomio ei voi olla muu kuin ankara syyllistä kaupunkia kohtaan: kaikki viaton veri, joka on vuodatettu maan päällä Abelista lähtien, lankeaa tämän sukupolven päälle (Matt. 23:29–36). Kärsimyshistoria sijoittuu tähän dramaattiseen näkökulmaan: Juudas tunnustaa luovuttaneensa viattoman veren (Matt. 27:4), Pilatus pesee kätsensä samalla, kun väkijoukko ottaa vastuun (Matt. 27:24 f.).

Mutta draamalla on myös toinen puolensa. Viimeisellä ehtoollisella Jeesus esitti maljan eukaristisena ”liiton verenä, joka vuodatetaan monien puolesta syntien anteeksiantamiseksi”. Hänen uhrattu ruumiinsa ja vuodatettu verensä tekevät hänen kuolemastaan siis kahdella tavalla merkityksellisen uhrin: liiton uhrin, joka asettaa uuden

liiton Siinain liiton tilalle; sovitusuhrin, joka seuraa Jahven ”Palvelijaa” koskevaa profetiaa. Näin epäoikeudenmukaisesti vuodatetusta viattomasta verestä tulee lunastuksen veri.

2. Pyhä Paavali. Paavali ilmaisee mielellään Kristuksen ristin merkityksen viittaamalla hänen lunastavaan vereensä. Oman verensä peittämänä Jeesus toimii nyt kaikkien ihmisten hyväksi siinä tehtävässä, jota sovitusarkun kansi aikoinaan ennakoி sovituksen toimituksessa (Room. 3:25): hän on jumalallisen läsnäolon paikka ja takaa syntien anteeksiannon. Sillä hänen verellään on pelastava voima: sen kautta meidät vanhurskautetaan (Room. 5:9), lunastetaan (Ef. 1:7) ja hankitaan Jumalalle (Ap. t. 20:28); sen kautta toteutuu ykseys juutalaisten ja pakanoiden välillä (Ef. 2:13) sekä ihmisten ja taivaallisten voimien välillä (Kol. 1:20). Tätä uuden liiton verta ihmiset voivat nauttia osallistuessaan ”eukaristiseen maljaan” (1. Kor. 10:16; 1. Kor. 11:25–28). Silloin heidän ja Herran välille syntyy syvä, eskatologinen yhteys: Herran kuolemaa muistellaan ja hänen tulemisensa julistetaan (1. Kor. 11:26).

3. Heprealaiskirje. 3. Heprealaiskirje. — Ylipapin meneminen kaikkeinpyhimpään sovitusveren kanssa ymmärretään Heprealaiskirjeessä profeettallisena esikuvana siitä, että Kristus menee taivaaseen oman verensä kanssa hankkiakseen meille lunastuksen (Hepr. 9:1–14). Tämä kuva liittyy Mooseksen Siinailla toimittaman liiton uhrin kuvaan: Jeesuksen veri, uuden liiton veri, uhrataan ihmisten syntien anteeksi antamiseksi (Hepr. 9:18–28). Sen kautta syntiset pääsevät Jumalan luo (Hepr. 10:19); se puhuu voimakkaammin kuin Abelin veri (Hepr. 12:24), takaa heidän pyhityksensä (Hepr. 10:29; Hepr. 13:12) ja heidän pääsyänsä Hyvän Paimenen laumaan (Hepr. 13:20).

4. Pyhä Johannes. Ilmestyskirja yhtyy perinteiseen oppiin puhuessaan Karitsan verestä: tämä veri on pessyt meidät synneistämme (Ilm. 1:5; vrt. Ilm. 7:14) ja lunastanut meidät Jumalalle tehden meistä pappien kuningaskunnan (Ilm. 5:9). Oppi on sitäkin tärkeämpi, kun näkijän kirjoittaessa paha kaupunki Babylon ahmii marttyyrien verta (Ilm. 18:24). Marttyyrit ovat voittaneet saatanan Karitsan veren ansiosta (Ilm. 12:11), mutta heidän vuodatettu verensä huutaa silti oikeutta. Jumala kostaa sen antamalla verta juotavaksi niille, jotka ovat sitä vuodattaneet (Ilm. 16:3–7), kunnes heidänkin verensä vuodatetaan ja siitä tulee oikeutta jakavan Sanan voitonkoriste (Ilm. 19:13; vrt. Jes. 63:3).

Evangelista Johanneksen mietiskely Jeesuksen verestä on aivan toisenlaista. Hän näki keihäällä lävistetyn Kristuksen kyljestä vuotavan vettä ja verta (Joh. 19:31–37), Jumalan rakkauden kaksinkertaisen todistuksen, joka vahvistaa Hengen todistuksen (1. Joh. 5:6 ff.). Tämä vesi ja veri vaikuttavat yhä Kirkossa eläväksi tekevällä voimallaan. Vesi on Hengen merkki: Henki synnyttää uudesti ja sammuttaa janon (Joh. 3:5; Joh. 4:13 f.). Veri jaetaan ihmisille eukaristian vietossa: ”Joka syö minun lihaani ja juo minun vertani, sillä on iankaikkinen elämä... [hän] pysyy minussa ja minä hänessä” (Joh. 6:53–56).

CS & PG

Katso myös: → Abel — Jumalan Karitsa 2 — Liitto AT I 3; NT I — Sielu I — chair I 1-3 b — circoncision AT 2 — coupe 3 — eucharistie — Sovitus — Taikuus 2 a c — martyr — paque I 6 b — Vaino — Puhdas NT II 2 — redemption NT I.2 — Uhri — temoignage NT III 2 — vengeance 1.4 — vie II 3 — vin II 2 b — violence